

recommendations (how to deal with ADHS children, how to make socially acceptable conditions for development and peculiarities of educational process) are presented. To provide psychological assistance for people with ADHS we propose using a brigade model owing to which modification of behavior, psychotherapy, educational and neuropsychological correction and medical accompaniment make good results. It means ADHS child realizes his or her features and learns to consider them in different situations. The brigade includes the neuropsychologist (detection of weak links in high psychical functions and replacing them with strong ones, forming of adaptive behavior models), school psychologist (integration into school environment), family psychologist (harmonization of family relations), teacher (motivation and optimization of educational process), parents (right and adequate family education), neurologist or psychiatrist (differential diagnostics of comorbidities, medical assistance). Main disadvantages of existing criteria for ADHS diagnostics and advice for criteria optimization in the following reconsideration by WHO and American psychiatric association are shown in the article.

Keywords: attention deficit with hyperactivity syndrome (ADHS), neuropsychological diagnostics, neuropsychological correction.

Отримано 30.01.2015

УДК 159.98

Чичуга Марина Михайлівна

МЕТОДИКА ПРОФІЛАКТИКИ ДЕСТРУКТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ НАЧАЛЬНИКІВ ВІДДІЛЕНЬ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Чичуга М. М. МЕТОДИКА ПРОФІЛАКТИКИ ДЕСТРУКТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ НАЧАЛЬНИКІВ ВІДДІЛЕНЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ. В статті висвітлено основні положення авторського тренінгу, направлено на профілактику та корекцію деструктивних психічних станів і якостей молодих начальників відділень соціально-психологічної служби, які працюють до 3 років в установах виконання покарань. Апробована авторська програма тренінгу в травні – листопаді 2014 року на базі заочного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби Національної академії внутрішніх справ. Визначено, що тренінг складається з чотирьох модулів: актуалізація проблем деструктивних психічних станів в роботі персоналу УВП; визначення основних деструктивних психічних станів, які присутні в професійній діяльності начальників відділень СПС УВП; техніки мінімізації впливу деструктивних психічних станів на ефективність службової діяльності та особистість начальників відділень СПС УВП; формування активної особистісної позиції щодо протидії впливу деструктивним психічним станам на ефективність професійної діяльності та особистість начальників відділень СПС УВП. Проведений кількісний та якісний аналізи результатів тренінгу, а також аналіз статистичних даних за допомогою непараметричного критерію Манна-Уїтні, показав, що зміни в деструктивних психічних станах та якостях працівників відбулися. Виявлено, що програма профілактики та корекції деструктивних психічних станів начальників відділень соціально-психологічної служби установ виконання покарань є ефективною.

Ключові слова: деструктивні психічні стани, корекція, професійне вигорання, професійна деформація, профілактика, тренінг.

Чичуга М. М. МЕТОДИКА ПРОФИЛАКТИКИ ДЕСТРУКТИВНЫХ ПСИХИЧЕСКИХ СОСТОЯНИЙ НАЧАЛЬНИКОВ ОТДЕЛЕНИЙ СОЦИАЛЬНО-

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ УЧРЕЖДЕНИЙ ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЙ.

В статье освещены основные положения авторского тренинга, направленного на профилактику и коррекцию деструктивных психических состояний и качеств молодых начальников отделений социально-психологической службы, которые работают до 3 лет в учреждениях исполнения наказаний. Апробирована авторская программа тренинга в мае - ноябре 2014 года на базе заочного факультета Института уголовно-исполнительной службы Национальной академии внутренних дел. Определено, что тренинг состоит из четырех модулей: актуализация проблем деструктивных психических состояний в работе персонала УИН; определение основных деструктивных психических состояний, которые присутствуют в профессиональной деятельности начальников отделений СПС УИН; техники минимизации влияния деструктивных психических состояний на эффективность служебной деятельности и личность начальников отделений СПС УИН; формирование активной личностной позиции по противодействию влияния деструктивных психических состояний на эффективность профессиональной деятельности и личность начальников отделений СПС УИН. Проведенный количественный и качественный анализы результатов тренинга, а также анализ статистических данных за непараметрическим критерием Манна-Уитни, показал, что изменения в деструктивных психических состояниях и качествах работников произошли. Выявлено, что программа профилактики и коррекции деструктивных психических состояний начальников отделений социально-психологической службы учреждений исполнения наказаний является эффективной.

Ключевые слова: деструктивные психические состояния, коррекция, профессиональное выгорание, профессиональная деформация, профилактика, тренинг.

Постановка проблеми. В професійній діяльності персоналу установ виконання покарань (УВП) існує чимало факторів, які здійснюють негативний вплив на фізичний та психічний стан працівників. До таких факторів можна віднести специфічні умови праці, контингент засуджених, перенавантаження роботою, несприятливий соціально-психологічний клімат в колективі, тощо.

Зауважимо, що внаслідок впливу негативних факторів службової діяльності в працівників установ виконання покарань можуть виникати деструктивні психічні стани, які в свою чергу сприятимуть розвитку професійного вигорання, професійної деформації. Тому, велику увагу потрібно приділяти психологічній профілактиці та корекції.

Існує чимало методичних засобів психопрофілактичної та психокорекційної роботи, спрямованих на попередження та коригування негативних психічних станів.

Під поняттям “методика” ми розуміємо алгоритм, процедуру для проведення будь-яких націлених дій; сукупність методів, прийомів, випробуваних і вивчених для виконання певної роботи.

Найпоширенішими методичними засобами, які використовуються в тренінзі є: групова дискусія, аналіз ситуації, рольова гра, психодрама, інформування, проєктивне моделювання, арттерапія, пісочна терапія тощо. Дані методи можуть варіюватися і використовуватися в залежності від мети тренінгу, часу, категорії учасників тощо [1].

За визначенням російської дослідниці Є. В. Сидоренко “тренінг – це навчання технологіям дій на основі визначеної концепції реальності в інтерактивній формі” [2, с. 11].

З методичної точки зору тренінг є найбільш ефективною формою засвоєння знань та формування професійних властивостей працівників кримінально-виконавчої системи.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Значну увагу розробці та впровадженні тренінгу в професійну підготовку спеціалістів соціономічних професій приділяла О. В. Чуйко [3] Узагальненням досвіду проектування, організації та проведення професійно-психологічного тренінгу при підготовці працівників ОВС займалася Л. І. Мороз [4] Розробкою та впровадженнями тренінгів в професійно-психологічній підготовці працівників правоохоронних органів займалися Т. В. Кушнірова, О.І. Пометун [1].

Мета статті полягає в аналізі апробації авторської програми тренінгу, спрямованої на профілактику і корекцію деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП.

Завдання статті:

1. презентувати основні результати дослідження деструктивних психічних станів молодих начальників відділень соціально-психологічної служби УВП;
2. висвітлити основні положення організації і проведення тренінгу профілактики і корекції деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП;
3. обґрунтувати методика проведення тренінгу профілактики і корекції деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП;
4. презентувати основні результати апробації тренінгу профілактики і корекції деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нами був проведений експеримент, спрямований на виявлення деструктивних психічних станів в молодих начальників відділень соціально-психологічної служби, які працюють в установах виконання покарань до 3 років а також на розробку і апробацію тренінгу профілактики і корекції, виявлених деструктивних психічних станів.

Раніше, ми експериментально довели, що деструктивні психічні стани виявляються в начальників відділень СПС і здійснюють негативний вплив на особистість та професійну діяльність працівників, сприяють розвитку професійного вигорання та професійної деформації. Тому, з метою попередження негативного впливу деструктивних психічних станів, ефективним, в процесі професійно-психологічної підготовки начальників відділень СПС, на нашу думку, є впровадження тренінгу.

В формуючому експерименті прийняло участь 50 начальників відділень соціально-психологічної служби установ виконання покарань України.

Відповідно результатів первинної діагностики були виділені деструктивні психічні стани та якості молодих начальників відділень СПС, які найбільше підлягають корекції та профілактиці. Це такі як: замкнутість, емоційна нестійкість, нервово-психічна нестійкість в екстремальних умовах, моральна динамічність (недобросовісність), боязкість (страх), жорстокість, підозрілість, особистісна тривожність, консерватизм, напруга, професійне виго-

рання, зокрема, високий рівень емоційного виснаження та деперсоналізації і професійна деформація.

За результатами діагностичної частини дослідження були сформовані контрольна та експериментальна групи. В кожну з них ввійшло по 25 начальників відділень СПС від 6 місяців до 3 років служби в УВП.

Респондентами для формуючого експерименту стали саме молоді начальники відділень СПС УВП, тому, що відповідно до нашого дослідження, найбільш вразливими є респонденти до 3 років служби в установах виконання покарань.

Для вивчення статистичних відмінностей між контрольною та експериментальною групами нами був використаний статистичний метод – непараметричний критерій Манна–Уїтні для незалежних вибірок, яскравих відмінностей виявлено не було.

Профілактика та корекція виявлених нами деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень здійснювалась засобами тренінгу за допомогою формування професійних якостей, необхідних начальникам відділень СПС УВП для попередження появи деструктивних психічних станів.

Авторська програма тренінгу профілактики і корекції деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП була апробована в травні – листопаді 2014 року на базі заочного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби Національної академії внутрішніх справ.

Мета тренінгу полягає в корекції та профілактиці негативних психічних станів та якостей начальників відділень СПС.

Кількість учасників: 25 осіб.

Тривалість тренінгу: 36 годин: 6 днів по 6 годин.

Завдання:

- визначити актуальні проблеми деструктивних психічних станів в роботі персоналу установ виконання покарань;
- визначити основні деструктивні психічні стани, які присутні в професійній діяльності начальників відділень СПС;
- навчити способам саморегуляції психічного стану;
- відкоригувати негативні психічні стани та якості і сформувати, необхідні професійні якості для попередження розвитку деструктивних психічних станів в начальників відділень СПС УВП.

В основу програми тренінгу були включенні такі методи: брейнстормінг (мозковий штурм), робота в групах, дискусія, активне вислуховування, вправи, рольові ігри, кейс-метод.

Програма тренінгу була розрахована на 6 занять протягом трьох тижнів, тобто по 2 заняття на один тиждень, по 6 годин. Кількість програмних годин складала 36 годин.

Основна мета формуючого експерименту полягає у корекції, тобто в зміні деструктивних психічних станів і якостей начальників відділень СПС та їх профілактиці шляхом формування та розвитку якостей, необхідних начальникам відділень СПС УВП для попередження розвитку деструктивних психічних станів. Ними є: адекватна самооцінка, емоційна стійкість, впевне-

ність в собі та своїх діях, рішучість, сміливість, гнучкість, дипломатичність, комунікабельність, стриманість, врівноваженість.

В рамках даного дослідження програма тренінгу складається з чотирьох модулів:

1. Актуалізація проблем деструктивних психічних станів в роботі персоналу УВП.

2. Визначення основних деструктивних психічних станів, які присутні в професійній діяльності начальників відділень СПС УВП.

3. Техніки мінімізації впливу деструктивних психічних станів на ефективність службової діяльності та особистість начальників відділень СПС УВП.

4. Формування активної особистісної позиції щодо протидії впливу деструктивним психічним станам на ефективність професійної діяльності та особистість начальників відділень СПС УВП.

Таким чином тренінг сприяє корекції та профілактиці деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС.

Виходячи з мети та завдань програми тренінгу, нами були розроблені ряд авторських тренінгових вправ, враховуючи індивідуальні особливості особистості та специфіку професійної діяльності начальників відділень СПС УВП.

Для того, щоб побачити основні підходи в реалізації тренінгової програми, ми проаналізуємо основні технології та особливості зміни деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС після тренінгу.

Під час першого модулю було визначено, що проблема деструктивних психічних станів є достатньо актуальним питанням в середовищі персоналу УВП. Зі слів учасників тренінгу, працівники УВП часто переживають стреси, хвилювання, роздратованість, агресію, гнів. Часто появу цих станів викликає низька заробітна плата та робота з засудженими. За один день, як стверджують працівники психічні стани можуть різко змінюватися. Цьому сприяють різні причини: завантаженість роботою, екстремальна ситуація (втеча, суїцид, самокалічення тощо), раптова перевірка і багато іншого. Все це відображається на роботі, мотивації працівників до роботи, також на відношенні до засуджених та власному здоров'ї.

Другий модуль був направлений на визначення деструктивних психічних станів, які присутні в професійній діяльності начальників відділень СПС УВП.

Серед деструктивних психічних станів, за словами начальників відділень, в їхній професійній діяльності виявляються наступні: стрес, напруга, фрустрація (особливо після відпустки), депресія, страх, тривожність, а також трапляються заздрість та недовіра.

Третій модуль був спрямований на навчання технікам мінімізації впливу деструктивних психічних станів на ефективність службової діяльності та особистість начальників відділень СПС. Зокрема, увага приділена навчанню способам саморегуляції психічного стану.

Варто зауважити, що вправи на регуляцію дихання, в деякій мірі допомогли начальникам відділень зняти напругу. Після їх виконання працівники повідомляли, що відчують себе спокійніше, організм розслабився. Спочатку їм захотілось спати, але потім вони почували себе відпочившими.

Також цікавим були результати виконання вправ на нормалізацію психічного стану, приведення його до стану гармонії та активності. Після виконання вправ, учасники тренінгу зауважили, що вправи на нормалізацію психічного стану, дійсно допомагають активізувати організм та підбадьорити його і можуть бути використані, як перебуваючи за кермом автомобіля, так і в ситуаціях відчуття втрати свідомості, на чергуваннях, коли організм втомлений і особа відчуває, що може заснути.

Під час виконання начальниками відділень даних вправ можна було спостерігати, як зменшується напруга, співробітники розслабляються та починають відкриватися групі і тренеру.

Четвертий модуль був направлений на формування активної особистісної позиції щодо протидії впливу деструктивним психічним станам на ефективність професійної діяльності та особистість працівників.

Однією з вправ даного модулю була вправа “Агресивний співробітник”, мета якої полягала в зменшенні рівня тривожності та формуванні емоційної стійкості, впевненості в собі при взаємодії з засудженими. Під час обговорення вправи начальники відділень СПС розповіли, що було дуже важко стримувати себе, коли їх відверто провокували на конфлікт і потрібно ще над собою працювати.

Вправи “Маріонетка” та “Шантаж” допомогли працівникам побороти свій страх, невпевненість, тривогу, нейтралізувати негативні прояви зі сторони начальника та засуджених. Обидві вправи дали змогу побачити, що варіанти виходу зі складних ситуацій існують і сприяли формуванню психологічної стійкості, рішучості, впевненості в собі та своїх діях.

Потрібно зауважити, що в тренінгу значна частина вправ була направлена на розвиток та формування комунікативних навичок, зокрема таких, як комунікативна гнучкість та дипломатичність.

Мета комунікативної вправи “Тріалог” була спрямована на формування емоційної стійкості та самоконтролю, розвитку навичок комунікативної гнучкості та дипломатичності. Крім, цілі вирішити проблему, потрібно було дуже добре себе контролювати, стримувати емоції, поводити себе гідно та не підвищувати голос, що в працівників виходило уже ліпше, ніж на початку тренінгу.

Останній день тренінгу був ще більше ускладнений і направлений на формування емоційної стійкості та самоконтролю, комунікабельності, комунікативної гнучкості та дипломатичності. Вправи “Конфлікт у відділенні СПС”, “Захват в заручники”, “Суїцид” сприяли формуванню сміливості, рішучості, готовності швидко діяти та приймати рішення в екстремальних ситуаціях службової діяльності.

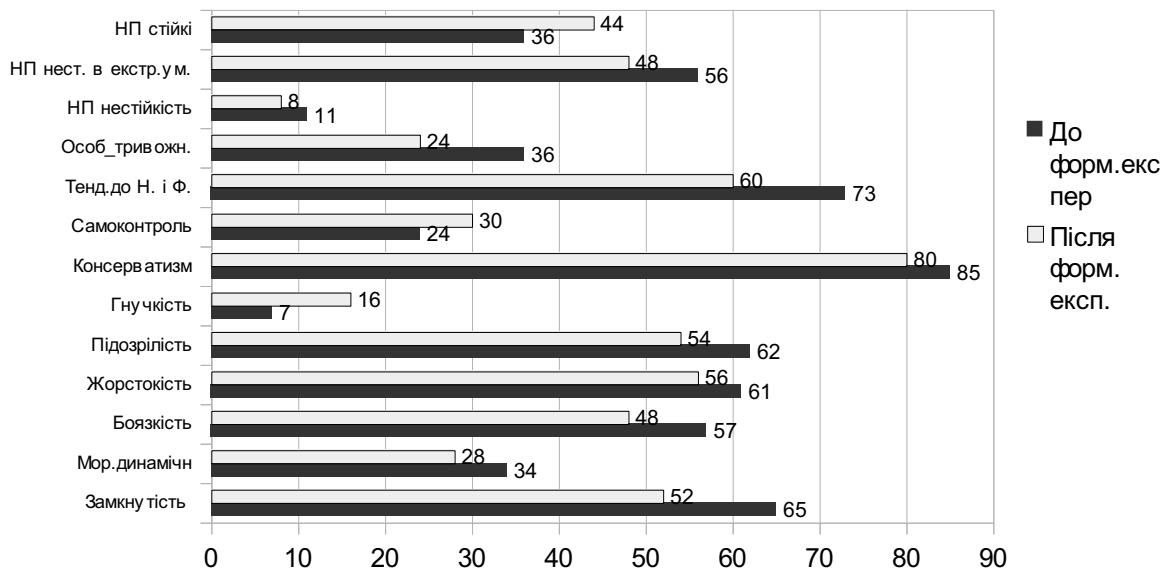
Можна сказати, що в результаті спостережень за учасниками тренінгу, аналізу їхніх дій, поведінки та зі слів самих працівників, в останній день тренінгу вони вдало вирішували поставлені перед ними завдання, з впевненістю вели бесіду та діалог з “засудженими”, могли контролювати свої дії та слова, менше відчували страх в розігруванні екстремальних ситуацій та способів дій в результаті їх появи, не розгублювалися, могли швидко зорієнтуватися та прийняти потрібне рішення, були спокійніші, врівноваженіші. Також зі слів

начальників відділень, плани на майбутнє, в них змінилися на краще, їм хотілось працювати над собою та своїм психічним станом.

Таким чином, тренінгова програма корекції та профілактики деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС показала нові можливості попередження деструктивних психічних станів та якостей працівників УВП. Можна стверджувати, що тренінгові технології позитивно впливають на зміну якостей працівників та дають можливість отримати нові вміння та навички.

З метою виявлення змін деструктивних психічних станів молодих начальників відділень СПС до 3 років служби в УВП ми провели контрольний зріз з використанням того ж комплексу методик, що й на першому етапі.

Після завершення тренінгової програми профілактики деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП, у молодих працівників УВП, які входили до експериментальної групи були виявлені зміни, які відображенні на рис. 1 і 2

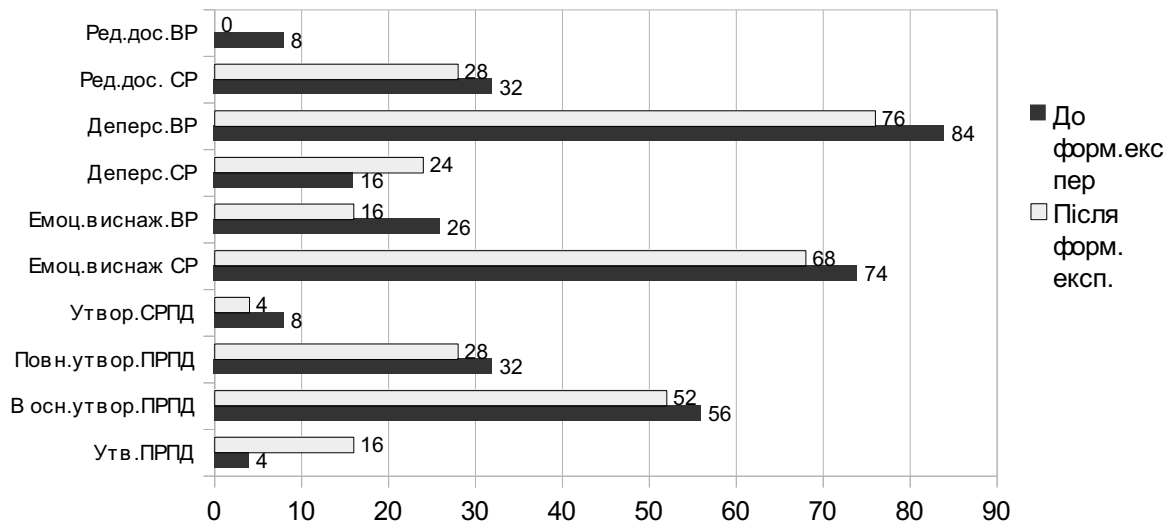

Рис. 1 Зміни деструктивних психічних станів та якостей експериментальної групи після формуючого експерименту

Умовні позначення: *НП* – нервово-психічна стійкість; *Тенд. До Н і Ф* – тенденція до напруження і фрустрації; *НП нест. в екстр. умовах* – нервово-психічно нестійкі в екстремальних умовах.

На рис. 2. зображено тенденцію до зміни рівня професійного вигорання та професійної деформації начальників відділень СПС УВП.

Для вивчення статистичних різниць між вибірками нами був використаний непараметричний критерій Манна-Уїтні для незалежних вибірок.

Рис. 2. Зміна рівня професійної деформації та професійного вигорання експериментальної групи після формуючого експерименту

Умовні позначення: *Утв. ПРПД* - утворюється початковий рівень професійної деформації; *В осн.утвор. ПРПД* – в основному утворився початковий рівень професійної деформації; *Повн. утвор. ПРПД* – повністю утворився початковий рівень професійної деформації; *Утвор. СРПД* – утворюється середній рівень професійної деформації. *Емоц. виснаж. СР* – емоційне виснаження середній рівень; *Емоц. виснаж. ВР* – емоційне виснаження високий рівень; *Деперс. СР* – деперсоналізація середній рівень; *Деперс. ВР* - деперсоналізація високий рівень; *Ред. дос. СР.* - редукція досягнень середній рівень; *Ред. дос. ВР* – редукція досягнень високий рівень. Ефективність тренінгової програми підтверджується значною зміною деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС після формуючого експерименту. Зменшується рівень замкнутості в собі, напруження, особистісна тривожність, нервово-психічна нестійкість в екстремальних умовах, емоційне виснаження, деперсоналізація, боязкість, моральна динамічність, жорстокість, підозрілість, консерватизм, професійна деформація, редукція досягнень. Збільшується рівень гнучкості, дипломатичності, рівень нервово-психічної стійкості, самоконтролю.

Нагадаємо, що за допомогою критерію Манна-Уїтні до формуючого експерименту були вивчені вибірки респондентів контрольної та експериментальної груп – яскравих відмінностей виявлено не було.

За результатами вторинної діагностики формуючого експерименту були виявлені наступні відмінності між контрольною та експериментальною групами (Таблиця 1).

Таким чином, за результатами формуючого експерименту можна побачити значні відмінності за наступними показникам: замкнутість, гнучкість, тривога і емоційна нестійкість, тенденція до напруги, фрустрації, самоконтроль, особистісна тривожність, нервово-психічна стійкість, емоційне виснаження, деперсоналізація. Також можна віднести до цієї групи боязкість. Тен-

денцію до статистичних змін між групами респондентів ми виявили за такими шкалами: моральна динамічність, жорстокість, підозрілість, консерватизм, професійна деформація, редукація досягнень.

Таблиця 1.

Результати статистичної обробки даних контрольної і експериментальної груп за допомогою непараметричного критерію Манна-Уїтні (вторинна діагностика)

	Сума рангів		Значення критеріїв		Рівень значимості
	Контрольна	Експериментальна	U	Z	p-level
Перемінні					
Замкнутість	535, 00	740, 00	210,000	- 2, 005	0,045
Емоційна нестійкість	537,00	738, 00	212, 000	-1, 988	0, 047
Моральна динамічність	729, 00	546, 00	221, 000	- 1, 806	0, 071
Боязкість	538, 50	736, 50	213, 500	- 1, 952	0, 051
Жорстокість	548, 00	727, 00	223, 000	-1, 766	0, 077
Підозрілість	726, 50	548, 50	223, 500	-1, 764	0, 078
Гнучкість	738,00	537, 00	212, 000	-2, 061	0, 039
Тривога	742, 00	533, 00	208, 000	-2, 056	0, 040
Консерватизм	548, 00	727, 00	223, 000	-1, 773	0, 076
Тенденція до напруги	742, 50	532, 50	207, 500	-2, 135	0, 033
Самоконтроль	534, 00	741, 00	209,000	-2, 042	0, 041
Особистісна тривожність	743, 50	531, 50	206, 500	-2, 063	0, 039
НПС	523, 50	751, 50	198, 500	-2, 242	0,025
Професійна деформація	726, 00	549, 00	224, 000	-1, 722	0, 085
Емоційне виснаження	739, 50	535, 50	210, 500	-1, 990	0, 047
Деперсоналізація	736, 50	538, 50	213, 500	-1, 966	0, 049
Редукація досягнень	731, 50	543, 50	218, 500	-1, 832	0, 067

Висновки. Результати, які ми отримали в процесі проведеного дослідження свідчать про те, що запропонована тренінгова програма на профілактику та корекцію деструктивних психічних станів молодих начальників відділень СПС УВП була ефективною. Відповідно до цього тренінг може використовуватися в роботі з начальниками відділень СПС УВП, зокрема в службовій та професійно-психологічній підготовці працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Пометун О.І., Кушнірова Т. В.* Основи професійного спілкування співробітників ОВС / О.І. Пометун, Т. В. Кушнірова. – Київ: РВВ КІВС при НАВС України. 2000. – 46 с.
2. *Сидоренко Е. В.* Технология создания тренинга. От замысла к результату / Е.В. Сидоренко. – СПб.: Издательство «Речь», Сидоренко и Ко, Серия «Бизнес-технологии XXI века», 2007. – 336 с.
3. *Чуйко О.В.* Особистісне зростання професійної діяльності у соціономічних професіях / О. В. Чуйко. - К.: АДЕФ –Україна, 2013. – 280 с.
4. *Мороз Л.І.* Теоретичні та прикладні засади професійно-психологічного тренінгу працівників органів внутрішніх справ України. Автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.06 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. К., 2008. – 35 с.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. *Pometun O.I., Kushnirova T. V.* Osnovy profesiinoho spilkuvannia spivrobitnykiv OVS / O.I. Pometun, T. V. Kushnirova. – Kyiv: RVV KIVS pry NAVS Ukrainy. 2000. – 46 s.
2. *Sidorenko E. V.* Tehnologiya sozdaniya treninga. Ot zamyisla k rezultatu / E.V. Sidorenko. – SPb.: Izdatelstvo «Rech», Sidorenko i Ko, Seriya «Bizness-tehnologii XXI veka», 2007. – 336 s.
3. *Chujko O. V.* Osobystisne zrostannya profesijnoyi diyalosti u socionomichnyx profesiyax / O. V. Chujko. – K.: ADEF – Ukrayna, 2013. – 280 s.
4. *Moroz L.I.* Teoretychni ta prykladni zasady profesijno-psycholohichnoho treninhu pracivnykiv orhaniv vnutrishnix sprav Ukrayiny. Avtoref. dys. d-ra psychol. nauk: 19.00.06 / Kyviv. nac. un-t vnutr. sprav. K., 2008. – 35 s.

Chychuga M. M. THE METHODS OF PREVENTION OF DESTRUCTIVE MENTAL STATES OF BRANCH OF HEADS OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL SERVICES OF PENITENTIARY INSTITUTIONS. The article developed architectural training aimed at the prevention and correction of destructive mental states and properties of branch of young of heads of social and psychological services of penitentiary institutions which work up to 3 years in penal institutions. Is tested the authoring program of training in May - November 2014 on the basis of the Faculty of the Institute of Executive Service of the National Academy of Internal Affairs. Is determined that training consists from four modules: update of problems of destructive mental states in the penitentiary personnel; identifying of main destructive mental states that are present in the profession of branch of heads of social and psychological services; techniques to minimize the impact of destructive mental states on the effectiveness of performance and personality of branch of heads; forming an active personal position to counter the impact of destructive mental states of the effectiveness of professional activity and personality of branch of heads of social and psychological services of penitentiary institutions. Is developed the quantitative and the qualitative analyzes of the results of the training and the analysis of statistical data using not parametric criterion of Manna-Whitney showed that changes in destructive mental states and an employee qualities took place. Is found that the program of prevention and correction of destructive mental states of branch of heads of social and psychological services of penitentiary institutions are effective.

Keywords: destructive mental states, correction, professional burnout, professional deformation, prevention, training.

Отримано 27.01.2015